

Dans

2de graad D-finaliteit
II-Dan-d

BRUSSEL

D/2024/13.758/033

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de cesuurdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang in de tweede graad

2.1.1 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

Het leerplan Dans is vanuit eenzelfde visie en op een gelijkaardige manier opgebouwd als leerplannen voor de andere kunstvakken binnen de podiumkunsten. Kunstbeschouwing is in dit leerplan als een apart deel opgenomen. Je kan ervoor kiezen om die leerplandoelen apart of geïntegreerd aan te bieden.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en cesuurdoelen

Het leerplan is gericht op 14 graaduren en is bestemd voor de studierichting Dans.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Dans en het vormingsconcept

Het leerplan Dans is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan ligt de nadruk op het artistieke wat aan bod komt door een integratie van de culturele en sociale vorming. Ook de lichamelijke vorming komt aan bod. De wegwijzers verbeelding, uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte maken er inherent deel van uit.

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen mogelijkheden om kunst en cultuur te verkennen en te verwerken. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is en verbeelden hoe die zou kunnen zijn. Kunst stimuleert hen om met een kritische en open blik cultuur waar te nemen. Via kunst en cultuur komen ze ook in contact met het artistieke. Artistieke uitingen van zichzelf en anderen raken en inspireren leerlingen. Zo groeit hun cultureel bewustzijn en ontwikkelen ze hun creatief denken en doen. Dat draagt bij tot hun persoonlijke ontwikkeling in relatie met de anderen.

Sociale vorming

In sociale vorming leggen we de focus op de mens als een relationeel wezen. Leerlingen leren zichzelf kennen als meer dan losse individuen, maar herkennen en erkennen zich als persoon en als knooppunt van relaties. Sociale vorming daagt hen uit om minder ik-gericht en meer empathisch te gaan leren en leven en duurzame sociale en relationele vaardigheden te ontwikkelen. Samen creëren en samen verbeelden betekent dat ze rekening houden met eigen mogelijkheden en die van de ander.

Lichamelijke vorming

Lichamelijke vorming draagt bij tot het ontwikkelen en onderhouden van de motorische competenties van leerlingen. Ze houden rekening met de eigen lichamelijke grenzen en mogelijkheden. Leerlingen werken

bijvoorbeeld aan hun spreektechniek (articulatie, ademsteun, stemtraining ...) en aan hun houding op het podium, wel of niet geregisseerd.

Verbeelding

Kunst geeft een specifiek creatieve, verbeeldende kijk op de mens, de wereld en op God. Verbeelding breidt het voorstellingsvermogen van leerlingen uit en geeft ruimte om datgene wat niet onmiddellijk tastbaar is, uit te drukken en over te dragen. Leerlingen krijgen kansen om nieuwe werelden te leren kennen en te maken. Via kunst stimuleer je leerlingen om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Aan de grondslag van een artistieke, kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding.

Uniciteit in verbondenheid

Vanuit onze christelijke mensvisie erkennen en waarderen we de leerling als uniek persoon met eigen mogelijkheden en beperkingen, een eigen geschiedenis en persoonlijkheid. Artistieke expressie is betrokken op identiteit, op het diepste wezen van de mens. Door het beschouwen van en geraakt worden door geeft kunst zin en betekenis aan wie we zijn en aan de wereld waarin we leven. Leerlingen krijgen kansen om te groeien in relatie met zichzelf, de andere en de wereld.

Kwetsbaarheid en belofte

Door in aanraking te komen met een of meer artistieke vormen ontdekken leerlingen hun interesses en mogelijkheden. Zij kunnen door artistieke uitingen geraakt worden en ze worden geconfronteerd met hun kwetsbaarheid, grenzen, dromen en groeikansen. Daardoor leren ze hun kracht en kwetsbaarheid kennen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Gedreven met dans en beweging omgaan, individueel en samen met anderen

Nieuwsgierigheid en verwondering leiden tot zin. Zin om te kijken, verder te kijken, vanuit een ander standpunt te kijken. Dit anders kijken leidt tot maken. De leerling heeft een passie voor dans en beweging. Dat uit zich in een intensieve beschouwing en een artistieke en creatieve zoektocht, alleen en in klasverband.

De leerlingen ontwikkelen een intrinsieke motivatie en nemen hun leerproces in handen. Ze tonen zelfdiscipline, ambitie, verantwoordelijkheid en enthousiasme in hun leerproces. Het leerproces stopt niet in de dansstudio, maar gaat verder buiten de lessen. De leerlingen vinden gedrevenheid bij zichzelf, maar ook in relatie tot de groep. Ze leren een actieve rol opnemen in groepsverband waar vertrouwen, aanmoediging en feedback belangrijke vaardigheden zijn.

Kunst onderzoeken, betekenis geven en waarderen

De leerlingen gaan met een nieuwsgierige betrokkenheid om met kunst en cultuur. Ze staan open voor nieuwe ervaringen in relatie tot dans en beweging, en kunst in het algemeen. Met al hun zintuigen treden ze die onbevooroordeeld tegemoet. Ze zullen waarnemen, interpreteren, waarderen en onderzoeken. Leerlingen gebruiken die kunst- en cultuuruitingen als een springplank voor de eigen concepten, ideeën en creaties. Via hun creativiteit en verbeelding krijgen ze respect voor de taal van de kunst en ontdekken ze de waarde van wat ze goed kunnen, wat ze fijn vinden en wat ze waarderen.

Verbeeldingskracht en artistieke deskundigheid inzetten bij dans en beweging en bij presenteren

De leerlingen ontwikkelen hun fantasie, verbeeldingsvermogen en inlevingsvermogen en leren hoe ze de intrinsieke en extrinsieke belevingswereld vertalen naar bewegingen en hoe ze die bewegingen tot danskunst transformeren. In de lessen is er aandacht voor de communicatieve aspecten van dans, tussen dansers onderling en in interactie met een publiek. De leerlingen genieten van dansen voor een publiek en halen daar voldoening uit. De aangeleerde technieken zetten ze in diverse artistieke contexten in. Ze groeien in hun expressiviteit en ontwikkelen een eigenheid binnen dans.

3.3 Opbouw

Dit leerplan bestaat uit deze rubrieken:

- Dans;
- Kunstbeschouwing.

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de derde graad

In de derde graad zullen de leerlingen artistieke en motorische basisvaardigheden verdiepen en verbreden en die automatiseren. Leerlingen nemen meer initiatief en gaan zelfstandig aan de slag.

3.5 Aandachtspunten

Graadleerplan

Het leerplan Dans is een graadleerplan. Als lerarenteam spreid je de leerplandoelen over de twee leerjaren waarbij overleg en een planmatige aanpak cruciaal zijn.

Het is belangrijk om het leerplan in zijn geheel te beschouwen waarbij verschillende leerplandoelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt absoluut nodig om degelijke samenhang te brengen tussen praktijk en theorie. Dat betekent dat er voor het specifieke deel van de studierichting geen verdeling is in vakken. In de leerplandoelen vormen theorie en praktijk een geheel, waardoor de afstemming van de theorie op de praktijk optimaal wordt.

Artistiek proces

Het artistiek proces is eigen aan de kunstrichtingen. Het speelt in alle specifieke leerplannen van het domein Kunst en creatie een belangrijke rol. Vanuit elke studierichting wordt het artistiek proces specifiek ingevuld. Er zullen gelijkenissen zijn met andere studierichtingen, maar ook duidelijke verschillen. Het kan interessant zijn om het artistiek proces te realiseren via cross-overs.

Artistiek proces wordt ruim geïnterpreteerd. Ook reflecteren, presenteren, inspiratie zoeken, onderzoeken, experimenteren, betekenis geven zijn delen van het artistiek proces. Het artistiek proces kan organisch verlopen, het is geen stapsgewijs proces. Leerlingen gaan aan de slag met diverse vormgevingsmiddelen, technieken, materialen en leren de mogelijkheden en beperkingen ervan kennen. Ze verdiepen het artistiek denken, voelen en handelen. Het artistiek proces kan zowel een proces, een resultaat, een concept als een creatie omvatten.

Attitudes

De leerlingen verwerven algemene attitudes in functie van dans zoals zelfwerkzaamheid, inzet, doorzettingsvermogen, discipline en zin voor initiatief. Ze ontwikkelen een doordachte en methodische aanpak, leren abstract en conceptueel denken en worden steeds zelfstandiger.

De leerlingen vertrouwen op hun expressiemogelijkheden en worden zich bewust van eigen en andermans uitdrukkingsmogelijkheden. Ze ontwikkelen een kritische ingesteldheid, ook ten opzichte van zichzelf. Ze

gaan respectvol om met de visie, de mening en creatie van een ander. De relatie inhoud-vorm staat centraal en leerlingen denken bewust na over 'wat' ze willen vertellen en 'hoe' ze dat kunnen doen.

Kunstgebeuren

Studiereizen, bezoek aan musea, tentoonstellingen, workshops ... en het bijwonen van concerten, dans-, theater- en filmvoorstellingen helpen het perspectief van de leerlingen verruimen. Het accent ligt vooral op het leren omgaan met, praten over, wegnemen van vooroordelen over en vormen en formuleren van eigen inzichten over kunst. Door middel van multimedia, allerlei voorstellingen en concerten, het bekijken van opnames en dans ... krijgen de leerlingen een ruim beeld van wat er zich vandaag in de wereld van de kunst, en specifiek voor dans, voordoet.

Kunstbeschouwing

Binnen de opleiding is het inschakelen van kunstbeschouwing als documentatie, studie- en inspiratiebron belangrijk. Er zijn ook enkele specifieke doelen in dit leerplan. Je kan die doelen integreren of in een apart lesuur opnemen. Via Kunstbeschouwing worden verbanden gelegd tussen de algemene vorming en de dansvakken, kunnen bruggen geslagen worden tussen danspraktijk en theorie.

Vakterminologie

Het correct gebruik van vakterminologie in de praktijk- en theorielessen is essentieel voor heldere communicatie binnen dit vakgebied, waardoor leerlingen in staat zijn om complexe ideeën en concepten nauwkeurig te beschrijven. Het stimuleert kritisch denken en analyse, omdat het leerlingen aanmoedigt om de betekenis van termen te doorgronden en verbanden te leggen tussen verschillende begrippen, wat bijdraagt aan een diepgaand begrip van de leerstof.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Dans

Minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.

Samenhang tweede graad: I-II-III-GFL LPD 14

Wenk: Bij het doorlopen van een artistiek proces kan je denken aan

- het selecteren van ideeën zoals bij eigen gedachten en gevoelens stilstaan, artistieke werken bestuderen, indrukken of objecten verzamelen;

- het koppelen van de eigen bedoeling aan vormgeving via methodes zoals trial and error, try-out;
- het gebruiken van basistechnieken van de gekozen discipline.

Wenk: Je kan leerlingen uitnodigen om oplossingen te zoeken voor eigen zwaktes, hun sterktes leren inzetten in functie van uitdagingen, bv. via werken en zelfreflectie in een schetsboek, logboek ... , ze kunnen daarbij ook nadenken over hun artistiek parcours. Ze kunnen horizontale en verticale verbanden ontdekken in functie van onderzoek.

LPD 2 De leerlingen analyseren danstechnieken over de grenzen van verschillende dansstijlen heen.

Wenk: Je kan denken aan lichaam, vorm, inleving, muzikaliteit, dynamische bewegingskwaliteiten, tijd en ruimte.

LPD 3 De leerlingen bewegen in relatie tot muziek, individueel of samen.

Wenk: Het is belangrijk om de leerlingen in alle lessen dans met zo veel mogelijk genres van muziek in aanraking te laten komen.

Wenk: Je kan de leerlingen ondersteunen bij de ontwikkeling van muzikaliteit en tijdsbesef. Je kan hen leren op de muziek te dansen, op cadans, op verschillende melodielijnen, met de muziek te dansen (momenten waar dans en muziek samensmelten, tegen de muziek te dansen (contrast), enz. Je kan ook werken met een grotere diversiteit, met minder gebruikelijke maatsoorten. Leerlingen kunnen muzikaliteit gebruiken om de dynamiek en het karakter van de beweging te ondersteunen.

LPD 4 De leerlingen bespreken een dansvoorstelling, choreografie of performance aan de hand van criteria.

LPD 5 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces en choreografie.

Wenk: In dialoog gaan veronderstelt communicatie in twee richtingen. Het betreft zowel feedback kunnen en durven geven als ook feedback kunnen en durven ontvangen. De dialoog is niet vrijblijvend maar wordt gevoerd aan de hand van afgesproken criteria. 'Afgesproken' kan breed worden geïnterpreteerd: criteria afgesproken tussen leraar en leerlingen of criteria afgesproken tussen leerlingen.

LPD 6 + De leerlingen lichten het belang van blessurepreventie, algemene hygiëne en voeding toe in functie van dans.

Wenk: Je kan aan de leerlingen vragen om rekening te houden met principes van blessurepreventie en daar mee aan de slag te gaan, bv. opwarmen, cooling down, gecontroleerde bewegingsuitvoering.

LPD 7 + De leerlingen verleggen hun grenzen met betrekking tot eigen lichamelijke mogelijkheden in functie van dans.

Wenk: Je kan de leerlingen basisvaardigheden bij dans laten toepassen:

- lichaamsbewustzijn en -houding;
- bewegingsaanzet, bewegingsverloop, bewegingsbesef;
- coördinatie en controle over de spierspanning;
- weerstand bieden en toegeven aan de zwaartekracht;
- passende ademhaling integreren tijdens het bewegen;
- kracht, stabiliteit, lenigheid, mobiliteit, uithouding, snelheid, coördinatie of evenwicht.

LPD 8 De leerlingen passen basistechnieken in functie van partnerwerk toe.

Wenk: Je kan aan deze basistechnieken denken:

- leiden en volgen;
- samen met een partner coördineren;
- weerstand en steun bieden aan een partner;
- een contactpunt delen met een partner;
- interactie door zwaartekracht met een partner.

LPD 9 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

Wenk: In het kader van een gemeenschappelijk project kunnen de leerlingen naast hun artistieke competenties ook hun vaardigheden op het vlak van logistiek, organisatie of communicatie samenbrengen.

LPD 10 De leerlingen zetten basistechnieken in eigen aan de klassieke dans.

Wenk: Je kan denken aan deze basistechnieken:

- placement;
- verlengingen (lijnen) van ledematen;
- coördinatie van verschillende bewegingen;
- balanstechnieken;
- draaitechnieken;
- springtechnieken.

LPD 11 De leerlingen zetten basistechnieken in eigen aan de hedendaagse dans.

Duiding: Hedendaagse dans kan ruim worden geïnterpreteerd, bv. moderne dans, urban, jazz, release, flying low ...

Wenk: Je kan denken aan deze basistechnieken:

- placement;
- coördinatie van bewegingen;
- flow, release;
- articulatie van de torso;
- spelen met lichaamsgewicht;
- efficiënt en veilig naar en uit de grond bewegen;

- contact met de grond;
- bewegingsamplitude vergroten.

Wenk: De leerlingen kunnen via improvisatie verschillende technieken verwerven.

LPD 12 De leerlingen memoriseren en reproduceren bewegingen: dansoefeningen, dansfrases, danscomposities.

Wenk: Het werken met video en andere multimedia kan interessant zijn als ondersteuning.

LPD 13 De leerlingen creëren artistiek werk met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.

Wenk: Afhankelijk van de opdracht komen andere bouwstenen, technieken en materialen aan bod.

Wenk: Je kan leerlingen laten experimenteren met zintuiglijkheid, emotie en inleving binnen verbeelding, bv. door middel van improvisatie. Je stimuleert hen om inleving en beweging van binnenuit te initiëren, hun innerlijke beleving, emoties, gevoel te uiten, na te denken over wat ze willen overbrengen

Wenk: Deze materialen kan je leerlingen laten onderzoeken: lichaam, licht, digitale tools waaronder audiovisuele media, muziek, decor, kostuum, literatuur.

Wenk: Je kan de leerlingen motiveren om zelf op zoek te gaan naar muziek, beeldmateriaal, tekst, enz. Je kan hen begeleiden om te zoeken buiten hun eigen leefwereld en via verschillende kanalen (bib, internet, apps, omgeving, enz.).

Wenk: Het creëren kan individueel en samen met anderen. Je kan de leerlingen onder andere een spanningsboog leren opbouwen. Je kan ze verschillende danstechnieken en dansstijlen laten implementeren om dans vorm te geven en hen de grenzen van de verschillende danstechnieken laten overstijgen.

LPD 14 De leerlingen passen presentatievaardigheden toe tijdens hun artistiek proces en werk.

Wenk: Je kan daarbij denken aan:

- focus en concentratie;
- communicatie en interactie met het publiek;
- spanningsboog aanhouden;
- etiquette achter de coulissen naleven;
- interactie tussen de dansers
- ...

4.2 Kunstbeschouwing

Minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 15 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende kunststromingen, periodes en samenlevingen.

Samenhang tweede graad: II-Ges-d LPD 5

- Wenk: Je kan dit leerplandoel vanuit dans bekijken, hoewel het zeker aan te raden is dit ruimer te zien. Je kan meerdere kunstuitingen aan bod laten komen zoals architectuur, beeldende en audiovisuele kunsten, muziek, literatuur, toegepast kunsten, podiumkunsten.
- Wenk: Je kan de leerlingen een kunstwerk methodisch laten analyseren waarbij je analysemethoden kiest uit artistiek onderzoek zoals visuele, auditieve, materiële, kwantitatieve, discours-, inhouds-, sociale netwerk- en contextanalyse, zelfanalyse.
- Wenk: Je kan de leerlingen meerdere perspectieven laten hanteren zoals eerste persoonsperspectief en derde persoonsperspectief.
- Wenk: Kenmerkende kunsthistorische elementen en begrippen die het gemakkelijker maken om kunsthistorische evoluties te begrijpen zoals schoonheidsidealen, vakmanschap, de rol van religie, de rol van de opdrachtgever(s), de rol in beeldvorming over het verleden of het heden, de rol in opinievorming, de betekenissen, de genderdimensie kunnen aan bod komen.
- Wenk: Je kan de leerlingen uitnodigen om gericht te kijken en te luisteren naar kunst. Ze kunnen vormgeving van kunst in verband brengen met de tijd, ruimte en de maatschappelijke domeinen waarin die voorkomen. Ze analyseren vormgeving (zoals materialen, technieken en functie, in tijd, in ruimte en in maatschappelijke domeinen), inhoud, uitdrukkingsvorm en expressie.
- Wenk: De leerlingen leren de wisselwerking aantonen tussen eigenschappen, artistieke uitdrukkingsvormen, expressie en inhoud van kunst- en cultuuruitingen enerzijds en bedoelingen en onderwerpen ervan anderzijds. De wisselwerking kan op diverse manieren geduid worden: verwoorden, verbeelden, bewegen of verklanken.
- Wenk: Je vraagt de leerlingen om verschillende methodes toe te passen voor het analyseren van de interactie tussen de betekenis van het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en de onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen zoals de beoogde en reële impact, de invloed van het kunsthistorisch referentiekader.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

Een zaal

- met een vrije dansruimte van minstens 80 m², voldoende verlicht en verlucht:

- de kortste zijde is minstens 8 m lang;
 - de hoogte van de zaal bedraagt minimaal 3 m;
 - met een zwevende, gemakkelijk te onderhouden vloer met een geschikte gladheid, aangepast aan de dansvorm;
 - met gemonteerde of mobiele dansbarres;
 - met spiegels;
 - met matten.
- in een gedeelte van de zaal of in de nabijheid van de zaal is ruimte voor didactisch materiaal en begeleidingsinstrumenten;
 - voor de (live) begeleiding is een aangepast instrumentarium of professioneel audiomateriaal beschikbaar;
 - jongens en meisjes beschikken over een afzonderlijke kleedruimte;
 - kleedruimtes en toiletten met wastafels bevinden zich in hetzelfde gebouw als de danszaal;
 - toegang tot een kastje voor EHBO;
 - met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

6 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evaluëren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evaluëren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	

In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

7 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen minimumdoelen (MD) en cesuurdoelen (CD) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of cesuurdoelen
1	MD 16.04; CD 04.01.01
2	CD 04.01.02
3	CD 04.01.02
4	CD 04.01.04
5	CD 04.01.04
6 +	-
7 +	-
8	CD 04.01.02
9	CD 04.01.03

10	CD 04.01.02
11	CD 04.01.02
12	MD 16.04; CD 04.01.01
13	CD 04.01.02
14	MD 16.04; CD 04.01.01
15	CD 04.02.01

7.1 Minimumdoelen basisvorming

- 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding.
 Voetnoot:
 Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.

7.2 Cesaurodoelen

- 04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.
 04.01.02 De leerlingen creëren artistiek werk met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.
 04.01.03 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.
 04.01.04 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces en werk.
 04.02.01 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende stromingen, periodes en samenlevingen.

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang in de tweede graad	7
2.1.1	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit.....	7
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Dans en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	9
3.4.1	Samenhang met de derde graad.....	9
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	10
4	Leerplandoelen	10
4.1	Dans.....	10
5	Basisuitrusting	14
6	Glossarium.....	15
7	Concordantie	16
7.1	Minimumdoelen basisvorming	17
7.2	Cesuurdoelen	17